ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ “ОТЕЦ ПАИСИЙ”- СИЛИСТРА

ул. “Д-р Петър Вичев” №1; тел: 086/820 553; e-mail: info-1900511@edu.mon.bg; https://paisii.oisy.org

Оценяването на учениците в начален етап е специфично и с цел по-лесната адаптация на малките ученици и приобщаване към училищните норми и правила се дели на два отделни момента:

Качествена оценка от 1ви до 3ти клас;
Количествена оценка в 4ти клас;

Критерии за оценяване на учениците от I и II клас

Критерии за оценяване на устните отговори на учениците

Слаб 2
Ученикът не владее учебния материал по дисциплината.
– непознаване на учебното съдържание
– неспособност да се построи логичен отговор
– слаба езикова грамотност ;

Среден 3
Ученикът владее минимум от знания и бърка основни понятия.
– Ограничено прилага теоретическите знания или езиковата терминология.
– несамостоятелност на позициите , несигурност в крайните изводи
– съществени празноти в знанията на ученика
– сериозна непоследователност в логиката на отговора
– ограничено прилагане на терминология

Добър 4
Ученикът владее основни понятия и не познава достатъчно задълбочено учебния материал.
– непълнота на знанията;
– недостатъчно убедително построяване на отговора ;
– недостатъчно приведени доказателства
– неточно оперирane с теоретичните понятия и категории

Мн. добър 5
Ученикът е усвоил точно и пълно учебното съдържание;познава термини и се стреми да ги използва**.**
– допуска незначителни неточности или несъществени отклонения в знанията при излагане на фактите
– липса на изчерпателност в отговора , доказателствата или изводите

Отличен 6
Ученикът интерпретира правилно възприетия учебен материал.
– задълбочено познаване на учебното съдържание
– системни знания;широка езикова култура
– умение да се построява логично и последователно отговорът

Критерии за оценка на диктовка

1. Четливо писане.
2. Спазване на пунктуационните правила.
3. Изписване на отделната дума:

– думи без свое ударение;
– изпускане на букви и на думи;
– пренасяне на части от думи;

3. Малко тире (дефис) при степенувани прилагателни.
4. Писане на главна буква в началото на изречението и при изписване на съществителни собствени имена.
5. Редукция на неударени гласни.
6. Буква ***я*** и ***ю*** след съгласна за означаване на мекостта й.
7. Правопис на думи с **йо/ьо.**
8. Отчитане на несъответствие между изговор и правопис.
9. Обеззвучаване на съгласните в средата и в края на думите.
10. Правопис на ***й.***
11. Правопис на съществителни имена от **ж.р.** с наставка –**ост.**
12. Условно писане: ***а/ът*** при членуване на съществителни имена от мъжки род, единствено число.

Забележки:

- Всяка грешка се отчита еднократно.
- Правилен отговор се отчита, ако не е допусната грешка по съответния критерий.
- Максималният брой точки от диктовката е 5 точки!

- Скалата на критериите за оценяване се променя в зависимост от изучения материал и конкретната цел, която учителят си е поставил!

Скала за оценяване на писмени самостоятелни работи

Оценка	**Процент от изпълнение на поставените задачи**
Отличен 6	95 % – 100 %
Много добър 5	80 % – 94 %
Добър 4	65 % – 79 %
Среден 3	50 % – 64 %
Слаб 2	Под 50 %

Критерии за оценяване на учениците от III клас

Показатели за оценка на резултатите по математика в 3 клас

Критерии	Показатели
1. Числата до 1000	-знания и умения за четене и записване на числата до 1000 - преминаване на един запис в друг - сравняване на числата до 1000
2. Събиране и изваждане на числата до 1000	- умения за събиране и изваждане на числата без и с преминаване
3.Умножение и деление с едноцифрено число на числата до 1000	- Знания и умения за: -умножение на двуцифрено и трицифрено число с едноцифрено - деление на двуцифрено и трицифрено число с едноцифрено -пресмятане на изрази - намиране на неизвестен множител, делимо, умаляемо
4.Знания и умения за изучаване на равнинни фигури	-разпознаване на: -видове триъгълници /според страните, ъглите/ -обиколка на фигура
5.Знания за изучените величини и техните мерни единици за измерване	-милиметър -ден, година -метър, километър -грам, килограм
6.Решаване на текстови задачи	Решаване на съставна текстова задача, включваща обикновени текстови задачи за: - смисъла на събирането и изваждането - смисъла на умножението - релацията „, пъти повече „ ,“пъти по-малко“
! На всяка вярно решена задача при тестова проверка се поставя по 1 точка	

Таблица за определяне на равнището на учебните постижения при тестова проверка

Брой точки	Оценка
10 т.	Отличен
9 или 8 т.	Много добър
7 или 6 т.	Добър
5 или 4 т.	Задоволителен
Под 4 т.	Незадоволителен

Критерии за оценяване на учениците по математика – 3 клас

Отличен

Ученикът умее да прилага усвоените знания за действията умножение и деление на трицифрени числа с едноцифрено. Съставя и решава съставна текстова задача. Умее да съставя математическа задача с числата до 1000 като прилага знанията описани с отношенията „..пъти по-малко…“, „…пъти повече…. ,“…с по-малко…“, „…с повече...“.. Познава отлично геометричните фигури и намира обиколка и неизвестна страна.Умее да прави необходимите измервания на фигури и да ги записва в подходяща мерна единица. Намира неизвестен множител, делимо, събираемо. Няма пропуски в изучаването на таблично умножение и деление.

Много добър

Ученикът пресмята числови изрази с три действия, но допуска някои изчислителни грешки при умножение и деление на трицифрено с едноцифрено число. Разпознава геометричните фигури, но изпитва затруднения с намирането на дължина на страна по дадена обиколка. Решава текстови задачи, като допуска някои изчислителни грешки или не спазва ред на действията. Познава мерните единици и ги сравнява правилно. Няма пропуски в усвояване на таблично умножение и деление.

Добър

Ученикът пресмята числови изрази, като допуска изчислителни грешки. Не познава добре ред на действия и има пропуски в усвояване на таблицата за умножение. Не може да състави приложна задача и да моделира. Различава геометрични фигури, но се затруднява да изчисли правилно обиколката. Решава текстови задачи, като допуска някои изчислителни грешки, пропуска определено действие и не формулира правилно своя отговор. Не се ориентира правилно в решението на задачи, в които има отношенията „..пъти повече“,“..пъти по-малко“.Познава мерните единици, но се затруднява в сравняване на производните им. Намира неизвестно умаляемо и събираемо.

Среден

Ученикът има сериозни пропуски в усвояване на таблично умножение и деление. Изважда и събира числа до 1000 без преминаване, но допуска грешки при деление и умножение на трицифрени числа с едноцифрени. Не е усвоил алгоритъма за пресмятане на числови изрази с две действия. Не може да реши съставна текстова задача. Ученикът има сериозни пропуски в усвояване на знанията за мерни единици и геометрични фигури.

Незадоволителен

Ученикът познава числата до 1000 и решава задачи с действие събиране и изваждане без преминаване. Неправилно записва числа и изрази и допуска сериозни изчислителни грешки при пресмятане на числов израз. Не е усвоил таблицата за умножение. Не разбира понятията половинка, четвъртинка.Изпитва сериозни затруднения при решаване на текстови задачи

Показатели за оценка на резултатите по български език в 3 клас

Критерии	Показатели
1. Диктовка	- четливо писане - не допуска грешки при членуване на съществителните и прилагателните имена - не допуска грешки при правописа на неударените гласни - не допуска грешки при правописа на думи съдържащи буква „щ“ - не допуска грешки при думи съдържащи буква“я“ - пише разделно думи без собствено ударение / се, да, за , на, с/ - не допуска пунктуационни грешки / начало и край на изречение, запетая, отделяне на нов абзац/ - не изпуска крайни съгласни, неозвучени при непълно произнасяне - не допуска грешки при правопис на глаголи с представки - не допуска замяна и вмъкване на букви
2.Морфологични единици	- откривани на същ.имена, прилагателни имена , глаголи - членуване на съществителни имена - степенуване на прилагателни имена - определяне категориите на глагола /лице, число, време/
3. Правопис на думите	- думи с „ьо“ и „йо“ - редукция на гласни, обеззвучаване на звучните съгл.звукове
4. Сродни думи	- разпознаване на форми на думата - образуване на сродни думи
5. Състав на думите	-разпознава корен, представка, наставка, определителен член
6. Пунктуация на изречение	Видове изречения по цел на изказване
7. Творческа задача	- най-подходящо заглавие - използване на опорни думи - последователност на мислене - правопис - краснопис
	Максимален брой точки за диктовка – 5 т. Максимален брой точки за творческа задача- 5 т. Максимален брой точки граматика- 10 т. Общ брой точки – 20 т.

Таблица за определяне на равнището на учебните постижения при тестова проверка

Брой точки	***Оценка***
20-18 т	Отличен
17-15 т.	Много добър
14-12 т.	Добър
11-9 т.	Задоволителен
Под 9 т.	Незадоволителен

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ДИКТОВКА – 3 КЛ.

№	*Критерии*	*Общ брой точки за критерия*
1.	**Графично оформяне на текста** (оформяне на началния абзац и нов ред)	0,2 т.
2.	**Обособяване на изречението като езикова единица**	
2.1.	Разграничаване на изречението.	0,1 т.
2.2.	Означаване вида на изречението.	0,1 т.
2.3.	Пунктуация	0,2 т
3.	**Обособяване на думата като езикова единица**	
3.1**.**	Отделно написване на думата (включително и думи без свое ударение, сред които и отрицателната частица): *да се, не се, че се, си, се.*	0,5 т.
3.2.	Пренасяне на части от думи	0,1 т.
3.3.	Слято писане на представки: *разстоянието, разделили, затова, надминала, наясно*	0,5 т.
3.4.	Дефис при степенувани прилагателни: *по-бърз.*	0,1 т.
4.	**Отчитане на несъответствие между изговор и правопис по отношение на:**	
4.1.	Не изпуска и не вмъква звукове и букви	0,3 т.
4.2.	Буква *щ* и съчетанието от звукове – *шт: спящия*	0,1 т.
4.3.	Буква *я* след съгласна за означаване на мекостта й: *бяга, мястото, разстоянието*	0,3 т
4.4.	Редукция на неударени гласни	1,4 т.
4.5.	Обеззвучаване на съгласните в средата и в края на думите: *бърз, без, почивка*	0,3 т.
4.6.	Правопис на струпани съгласни: *разстоянието*	0,1 т.
4.7.	Правопис на *й: кой, край*	0,2 т.
5.	**Четливо писане**	0,5 т.

Забележки:

- Правилното писане на всяка от думите, посочени в критериите, се оценява с 0,1 т.
- Четливо писане се оценява по преценка на учителя с точки от 0,1 до 0,5 , а нечетливото - с 0.
- **Максимален брой точки за диктовката – 5 т.**

Критерии за оценяване по български език и литература – 3 клас

Отличен

Ученикът чете правилно и изразително със скорост 80-90 думи в минута. Чете познат и непознат текст с разбиране и може да коментира прочетеното. Отговаря аргументирано на въпроси свързани със съдържанието на текста и дава примери. Може самостоятелно да използва правописен и тълковен речник. Изказва мнение по поставен литературен въпрос. Чете препоръчителна и допълнителна литература и води читателски дневник. Открива връзка между характера на героя и основна мисъл в литературно произведение. Познава основните литературни жанрове и разграничава художествен от нехудожествен текст. Ученикът владее основните правописни и пунктуационни норми, зададени от ДОИ и ги прилага при писмена проверка.. Самостоятелно може да открие частите на речта в текст и да определя граматичните им признаци. Различава и съставя различни видове изречения по цел на изказване. Без грешка определя състава на думата и образува сродни думи.
Членува правилно съществителните имена.

Много добър

Ученикът пише четливо и грамотно. Чете познат текст гладко, но не успява да даде пълен отговор по поставен литературен въпрос. Чете задължителна литература. Не умее да направи пълна характеристика на качествата на литературен герой, но дава примери от текста. Разпознава частите на речта и определя граматичните им признаци. Има много добре развити комуникативно- речеви умения, като показва много добра последователност на излагане на мисли. Построява правилни изречения по смисъл и използва опорни думи. Съставя собствен текст с минимален брой грешки. Служи си самостоятелно с правописен речник.

Добър

Ученикът няма добра четивна техника и трудно формулира устен отговор по поставена задача. Има затруднения при съставяне на собствен текст и трудно преразказва .Не съумява да използва подходящи изразни средства в речево-комуникативна ситуация. Често не съумява да аргументира своя отговор по поставен литературен проблем и трудно описва чертите на героя. Изпитва затруднения при ползване на правописен и тълковен речник.
Ученикът често допуска правописни и пунктуационни грешки в писмената реч. Не съумява винаги да открие частите на речта и допуска грешки при определяне на техните граматични признаци.

Среден

Ученикът има беден лексикален запас. Не чете препоръчителната литература. Не съумява да ползва правописен речник и ограничено използва езикови изразни средства. Чете с бавно темпо и често не разбира прочетеното. Много често допуска груби правописни, пунктуационни и смислови грешки. Не съумява да определя граматичните категории на частите на речта и трудно ги открива в текста Съставя текст с помощта на учителя и трудно работи самостоятелно по поставена творческа задача. Формирането на комуникативно- речевите умения е силно затруднено.

Незадоволителен

Ученикът чете бавно, заменя и пропуска думи и често не разбира прочетеното. Допуска груби правописни грешки при диктовка, пише нечетливо, пропуска думи и изречения. Изпитва сериозни затруднения при усвояване на поднесения граматичен материал. Не се ориентира в речева и комуникативна ситуация и не може да състави свързан текст. Има сериозни пропуски при усвояване на знания и умения, свързани с устна и писмен реч. Не чете препоръчителна литература.

IV клас

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Области на компетентност	**Показатели**
Езикови компетентности	✓ Разбира връзката между книжовен изговор и правопис на звуковете. ✓ Познава отношенията между звуковете като градивни единици на думата. ✓ Образува сложни думи. ✓ Разпознава числителни имена като части на речта – бройни и редни. ✓ Определя време на глагола (сегашно, бъдеще, минало). ✓ Употребява правилно частите на речта. ✓ Прави справка в тълковен речник за значението на определена дума. ✓ Разпознава в речта думи с противоположно значение (антоними). ✓ Разпознава подлога и сказуемото като части на изречение. ✓ Разграничава простите изречения в състава на сложното по броя на сказуемите. ✓ Разграничава съюзно и безсъюзно свързване на прости изречения в сложно.
Комуникативнореч еви компетентности	✓ Разбира връзката между темата и заглавието на текста. ✓ Преразказва в устна форма сбито съдържанието на чужд художествен/нехудожествен повествователен текст. ✓ Съчинява текст: в отговор на въпрос по съдържанието на изучавано литературно или фолклорно произведение; по аналогия, по картина от художник. ✓ Редактира свой и чужд текст. ✓ Извлича информация за езикови и литературни факти от различни текстове.
Литературни компетентности	✓ Открива диалог и монолог в художествен текст. ✓ Познава легендата като фолклорен и литературен вид. ✓ Открива взаимовръзката между епизодите в развитието на действието в изучавано произведение. ✓ Свързва постъпките на героите с мотивите за поведениео им. ✓ Открива посланието на текста. ✓ Аргументира отговора си на въпрос, свързан със съдържанието на художествен и нехудожествен текст. ✓ Открива олицетворение в художествен текст. ✓ Познава съдържанието на значими произведения на класиката и съвременната литература за деца и на фолклора, включени в учебното съдържание.

	✓ Изгражда си представа за автора чрез негови значими произведения. ✓ Изразява емоционално-оценъчно отношение към герои, епизоди, картини.
Социокултурни компетентности	✓ Открива белези на културната различност в изучавани литературни произведения. ✓ Съставя писмен текст с помощта на словесна или визуална опора във връзка с изучавано литературно или фолклорно произведение.
Диктовка	✓ Критерии за оценка на диктовката: ✓ четливо писане; ✓ правопис на думи с ю и я; ✓ правопис на думи с щ; ✓ правопис на думи с й, йо, ьо; ✓ правопис на съществителни собствени имена; ✓ правопис на степенувани прилагателни имена; ✓ правопис на думи с неударени гласни; ✓ правопис на звучни съгласни в края на думата и пред беззвучни съгласни; ✓ правопис на думи със струпани съгласни; ✓ правопис на представки; ✓ правопис на членувани съществителни имена от ж. р. ед. ч., които завършват с –щт или с наставка - ост; ✓ правопис съществителни имена от м. р. ед. ч, които се членуват с –а/-ът; ✓ правопис на числителни имена; ✓ правопис на наречия; ✓ правопис на думи без самостойно ударение; ✓ изпускане и вмъкване на звукове и думи от текста на диктовката; ✓ правилно пренасяне на думи; ✓ отбелязване начало на изречението с главна буква и началото на абзац с отстъп навътре на реда; ✓ пунктуация в края на изречението, според целта на изказването; ✓ запетаи в средата на изречението, според изучените правила /при обръщение и при предлози и съюзи/.

Критерии за поставяне оценка на отговорите на учениците при изпитване:

Слаб (2): ученикът не показва познаване на изучаваните езикови знания в четвърти клас.

Среден (3): ученикът**:**

- назовава изучаваните езикови единици и правила;

- възпроизвежда дефиниции за изучаваните езикови единици или алгоритми за прилагането на правописни и правоговорни правила;

- изброява и посочва в практически план видове звукове, морфеми, думи, изречения, текст и граматическите категории на на изучаваните части на речта и главните части на изречението;

Добър (4): ученикът:

- открива изучаваните е зикови единици в речева ситуация;

- преобразува усвоените езикови единици, според изучаваните езикови правила и граматически категории;

- обяснява с конкретни примери употребата на езиковите единици, според речевата цел;

- доказва избора на конкретна форма на езиковата единица, според речевата ситуация;

- използва точни теоретични понятия и категории, конструира логически последователно и завършено изказване при отговор на въпрос.

Много добър (5): ученикът:

- разделя на компоненти изучаваните езикови единици;

- синтезира дадена езикова единица при зададени елементи и езикова цел;

- свързва характеристиките на изучаваните езикови единици с правилната им употреба в речева ситуация;

- групира изучаваните езикови единици, според зададен критерии;

- представя графично и свързва графичен модел с конкретна езикова единица;

Отличен (6): ученикът:

- комбинира и съгласува езиковите единици в конкретна езикова ситуация;

- оценява употребата на езиковите единици в речева ситуация;

- редактира, обяснява, защитава употребата на езиковите единици в конкретна речева цел;

- прави самостоятелни изводи и заключения, оценява и коригира речта си при употребата на изучаваните езикови единици.

Забележка: при писмена проверка на знанията на учениците се използват самостоятелни работи от сборници и помагала, одобрени от МОН и със зададени критерии за оценка, според изучавания раздел от учебния материал.

Критерии за оценка на създаден писмен текст от учениците:

Слаб (2): ученикът:

- не е създал смислово единен и езиково свързан текст;
- проявена е явна езикова некомпетентност.

Среден (3): ученикът:

- формулира текст, който не е смислово подчинен на темата;
- ограничено прилагане на литературно – теоретическите знания и езиковата култура;
- не прави подходящ подбор на художествени факти;
- съжденията не показват разбиране и вярна интерпретация на литературните факти;
- липсва ясна аргументация;
- няма овладени книжовни норми.

Добър (4): ученикът:

- изгражда смислов и логичен текст, подчинен на темата;
- проявява добра езикова култура;
- правилно графично оформяне на текста;
- правилна употреба на глаголните времена в зависимост от създавания текст;
- липсва задълбоченост на аргументите и художествените факти;
- неточно оперира с езиковите и литературните понятия и категории;
- знанията върху текстовите структури и елементи на художествения текст са крайно повърхностни.

Много добър (5): ученикът:

- изгражда логически последователен, цялостен текст, смислово подчинен на темата;
- проявява добра езикова култура;
- правилно графично оформяне на текста;
- правилна употреба на глаголните времена в зависимост от създавания текст;
- показва недостатъчна задълбоченост в аргументите и художествените факти;
- наблюдават се пропуски в правописа.

Отличен (6): ученикът:

- показано е умение за създаване на цялостен, логически последователен, смислово подчинен на темата текст;
- овладени са основните правописни и пунктоационни норми;
- правилна употреба на глаголните времена в зависимост от създавания текст;
- подходящ подбор на художествени факти за добро изложение в дадена писмена тема;
- демонстриране на широка езикова култура и прецизност във формулирането на отделните части на писмения текст.

МАТЕМАТИКА

Области на компетентност	**Показатели**
Числа	✓ Познава естествените числа над 1000 и десетичната позиционна бройна система ✓ Извършва аритметичните действия събиране и изваждане с естествените числа над 1000 ✓ Извършва аритметичните действия умножение и деление с едноцифрено и с двуцифрено число ✓ Представя числа с римските цифри ✓ Намира неизвестен умалител и неизвестен делител
Геометрични фигури и тела	✓ Разпознава геометричната фигура окръжност и елементите ѝ ✓ Чертае ъгъл по дадена градусна мярка и окръжност по даден радиус ✓ Разпознава геометричните тела куб, правоъгълен паралелепипед, кълбо, цилиндър, конус, пирамида
Измерване	✓ Знае мерните единици за ъгъл (градус) и за лице (кв. мм, кв. см, кв. дм, кв. м, кв. км, декар) ✓ Измерва ъгли по зададена мярка ✓ Извършва действия с изучените еднородни мерни единици (без тези за време) ✓ Намира лице на правоъгълник ✓ Използва правилно чертожните инструменти линия, транспортир и пергел
Моделиране	✓ Описва ситуации от заобикалящия го реален свят с математически модел (задачи от покупко-продажби, лице и обиколка на фигура) ✓ Интерпретира съдържателно получените резултати при решаване на даден проблем ✓ Събира данни от различни източници за съставяне на числови изрази и текстови задачи

Критерии за оценка:

Слаб (2) – ученикът не показва познаване на изучаваните математически знания в четвърти клас.

Среден (3) - ученикът**:**

- назовава основни математически понятия, чете и пише естествени числа над 1000 и прилага основните математически действия – събиране, изваждане, умножение и деление;

- възпроизвежда дефиниции за изучаваните математически единици и алгоритми за прилагането на математическите правила;

- избира в практически план алгоритъм за решаване на конкретна задача.

Добър (4) – ученикът:

- открива изучавани математически зависимости в конкретна ситуация;

- обяснява с конкретни примери употребата на едно или друго математическо действие, според математическата задача;

- доказва избора на конкретен алгоритъм при решаване на конкретни примери;

- използва точни теоретични математически понятия и категории, конструира логически последователни решения.

Много добър (5) – ученикът:

- дефинира компонентите и връзката между изучаваните математически понятия;

- синтезира и анализира дадена математическа задача при зададени елементи;

- групира изучаваните математически единици, според зададен критерии;

- представя графично и свързва графичен модел с конкретен математически алгоритъм.

Отличен (6) – ученикът:

- комбинира и диференцира математическите знания в конкретна математическа ситуация;

- обяснява и защитава употребата на конкретен математически алгоритъм;

- прави самостоятелни математически заключения и изводи, оценява и предвижда конкретни резултати;

- посочва и ревизира допуснати грешки и неточности.

Забележка: при писмена проверка на знанията на учениците се използват самостоятелни работи от сборници и помагала, одобрени от МОН и със зададени критерии за оценка, според изучавания раздел от учебния материал.

ЧОВЕКЪТ И ОБЩЕСТВОТО

Области на компетентност	**Показатели**
Човекът и неговата среда	✓ Познава характерни особености на природните области в България. ✓ Разбира значението на природните дадености за живота на хората. ✓ Дава примери за промени в околната среда и в бита на хората, настъпили в резултат на някои технически нововъведения. ✓ Разграничава държавни институции и органи на местната власт. ✓ Познава правила за отговорно поведение при природни бедствия.
Национално и културно наследство	✓ Дава примери за значими културни постижения на българския народ. ✓ Разказва за ярки личности и събития в българската история. ✓ Свързва разбирателството между различните човешки общности с напредъка на обществото.
България – част от света	✓ Определя по карта географското положение на България в Европа. ✓ Илюстрира с примери връзките на България с Европа и със света. ✓ Разбира ролята на кръстопътното положение на България. ✓ Описва забележителности на столицата на Република България.
Източници на знания	✓ Разграничава материални от писмени източници на знания. ✓ Съставя кратки описания на обекти и събития. ✓ Използва данни, представени чрез схеми, карти, таблици и други източници на информация.

Критерии за оценка на учениците

<u>География:</u>

Слаб (2):

Ученикът не показва знания по изучавания материал

Среден (3):

- Умее да различава цветовете и условните знаци на картата. Работи с легендата и различава знаците.
- Познава основните и междинни посоки на света. Умее да ги показва на карта.
- Ориентира се в коя посока се намират обектите.
- Познава и показва на картата континента Европа, Балканския полуостров, България и страните с които граничи.

Добър (4):

- Умее да различава цветовете и условните знаци на картата. Работи с легендата и различава знаците.
- Познава основните и междинни посоки на света. Умее да ги показва на карта.
- Ориентира се в коя посока се намират обектите.

- Познава и показва на картата континента Европа, Балканския полуостров, България и страните с които граничи.
- Познава географските области на България и ги показва на картата.

Много добър (5):

- Умее да различава цветовете и условните знаци на картата. Работи с легендата и различава знаците.
- Познава основните и междинни посоки на света. Умее да ги показва на карта.
- Ориентира се в коя посока се намират обектите.
- Познава и показва на картата континента Европа, Балканския полуостров, България и страните с които граничи.
- Познава географските области на България и ги показва на картата.
- Познава основните географски обекти в областите /градове, реки, планини, върхове, исторически и природни забележителности/. Показва ги на картата.

Отличен (6):

- Умее да различава цветовете и условните знаци на картата. Работи с легендата и различава знаците.
- Познава основните и междинни посоки на света. Умее да ги показва на карта.
- Ориентира се в коя посока се намират обектите.
- Познава и показва на картата континента Европа, Балканския полуостров, България и страните с които граничи.
- Познава географските области на България и ги показва на картата.
- Познава основните географски обекти в областите /градове, реки, планини, върхове, исторически и природни забележителности/. Показва ги на картата.
- Умее да създава свързан текст /устно и писмено/ за географските области, в който разказва обстойно за тях.
- Умее да прави пренос на знания в реалния живот.

<u>История:</u>

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал

Среден (3):

- Познава основните събития в българската история, годините и датите /ако се изисква/- създаване на българската държава, покръстване, падане на България под османско робство, Освобождение на България от османско робство, Търновска конституция.

- Знае всички столици на България.

- Може да превърне година във век.

Добър (4):

- Познава основните събития в българската история, годините и датите /ако се изисква/- създаване на българската държава, покръстване, падане на България под османско робство, Освобождение на България от османско робство, Търновска конституция.

- Знае всички столици на България.

- Може да превърне година във век.

- Познава значими събития от българската история с годините и датите /ако се изисква/ -делото на учениците на Кирил и Методий, падането на България под византийска власт. Различава

периода на Първото и Второто българско царство, начало на българското Възраждане.Може да изброи и разпознае ликовете на видни будители и революционери. Знае датата на избухване на априлското въстание.

- Може да подреди в последователност исторически събития, защото е запознат с времевата линия.

Много добър (5):

- Познава основните събития в българската история, годините и датите /ако се изисква/- създаване на българската държава, покръстване, падане на България под османско робство, Освобождение на България от османско робство, Търновска конституция.

- Знае всички столици на България.

- Може да превърне година във век.

- Познава значими събития от българската история с годините и датите /ако се изисква/ - делото на учениците на Кирил и Методий, падането на България под византийска власт. Различава периода на Първото и Второто българско царство, начало на българското Възраждане.Може да изброи и разпознае ликовете на видни будители и революционери. Знае датата на избухване на априлското въстание.

- Може да подреди в последователност исторически събития, защото е запознат с времевата линия

- Може да разкаже с кратък свързан текст /устно или писмено/ за процесите в българското общество през различните периоди на историческото развитие. Може да опише историческо събитие, като го подкрепи с дати и факти.

Отличен (6):

- Познава основните събития в българската история, годините и датите /ако се изисква/- създаване на българската държава, покръстване, падане на България под османско робство, Освобождение на България от османско робство, Търновска конституция

- Знае всички столици на България

- Може да превърне година във век

- Познава значими събития от българската история с годините и датите /ако се изисква/ .-Делото на учениците на Кирил и Методий, падането на България под византийска власт. Различава периода на Първото и Второто българско царство, начало на българското Възраждане.Може да изброи и разпознае ликовете на видни будители и революционери. Знае датата на избухване на априлското въстание.

- Може да подреди в последователност исторически събития, защото е запознат с времевата линия.

- Може да разкаже с кратък свързан текст /устно или писмено/ за процесите в българското общество през различните периоди на историческото развитие. Може да опише историческо събитие, като го подкрепи с дати и факти.

- Търси причините и следствията от историческите събития. Преобразува научените факти в свои умозаключения и изказва мнение за тях.

- Търси допълнителни източници на информация за историята на родината си.

ЧОВЕКЪТ И ПРИРОДАТА

Области на компетентност	**Показатели**
Вещества, тела и организми	✓ Различава веществата по свойства и употреба. ✓ Разпознава основни замърсители на околната среда. ✓ Илюстрира с примери основни групи организми, обитаващи водата и сушата, и приспособленията им за живот. ✓ Групира животните на бозайници, птици, влечуги, земноводни, риби и насекоми. ✓ Описва формата и движението на Земята и Луната. ✓ Разграничава планета, спътник и звезда. ✓ Назовава по схема планетите от Слънчевата система.
Природни явления и процеси	✓ Познава някои от основните жизнени процеси ─ хранене, дишане, размножаване и развитие. ✓ Проследява преходите между трите състояния на водата (при нагряване и охлаждане) и кръговрата на водата. ✓ Описва движения на тела и действия на сили. ✓ Дава примери за източници на светлина и звук, за тяхното разпространение и възприемане от човешките сетива. ✓ Описва приспособления за движение на животни във водата и на сушата. ✓ Дава примери за получаване на енергия от различни източници и за нейното използване от човека. ✓ Обяснява откъде организмите получават енергия и за какво я използват. ✓ Прилага начини за пестене на енергия.
Човекът и здравословният начин на живот	✓ Описва по схема храненето, дишането, размножаването и развитието на човека. ✓ Описва очаквани промени в човешкото тяло през пубертета. ✓ Дава примери за здравословно хранене и здравословен начин на живот. ✓ Познава заразни и незаразни болести и начини за опазване на собственото здраве. ✓ Разбира вредното въздействие на никотина, алкохола, наркотиците. ✓ Назовава дейности на човека, водещи до нарушаване на равновесието в природата, и мерки за нейното опазване.
Наблюдения, експерименти и изследване	✓ Извършва наблюдения на природни обекти и процеси. ✓ Извършва опити с тела, вещества и растения. ✓ Използва термометър за измерване на температура. ✓ Разчита информация по модели, схеми, таблици, графики

Критерии за оценка на учениците по човекът и природата

Свойства и употреба на веществата

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал.

Среден (3):

- посочва или назовава свойства на някои вещества/ да се привличат от магнити, да плават, да са по-леки или по-тежки от водата, да горят, да променят състоянието си/, съставки на почвата, замърсители на водата и начините на пречистването и

- дава примери за вещества с различни свойства и приложения

- описва свойства на някои вещества / топлопроводници и топлоизолатори, топлопроводимост/

- наблюдава промените на състоянието на водата и измерва температурата

Добър (4):

-различава вещества с различни свойства/ природни горива/

- познава причините за замърсяване на водата и природната среда

- обяснява промените на състоянието на водата с охлаждане и нагряване

- наблюдава и записва промени

Много добър (5):

- групира и подрежда вещества по техните свойства, горивата по резултатите от използването им
- събира и открива информация, свързана с опазване на околната среда
- установява промени, които се извършват в природната среда/ различия и промени в температурата, замърсяване и пречистване на водата/
- проследява по схема промени в състоянието на водата при различни температури
- отговаря на въпроси, като ползва различни източници

Отличен (6):

- оценява значението на веществата с различни свойства за живата природа
- разработва проекти и съставя текст за използване на слънчевата топлина и светлина
- извършва наблюдения, проучва текст и илюстрации/ свойства на веществата, състояние на водата в природата/, за да отговаря правилно на трудни въпроси

Движение и енергия

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал.

Среден (3):

- посочва и назовава: видове движения, превръщането на енергията от един вид в друг, различни сили
- посочво и описва : трептенето и въртенето като видове движения, резултати от действието на сили
- дава примери за: движения, сили, източници на замърсяване на природата, източници на звук и шум, опазване на природната среда

Добър (4):

- разпознава различни видове движения, сили и енергия
- привежда примери за различни видове движения и действие на сили
- наблюдава движения на тела и записва резултати от наблюдението

Много добър (5):

- свързва извършената работа с наличие на енергия, получаването на енергия със замърсяване на въздуха, водата и почвата, движението с промяна в положението на тяло спрямо друго тяло
- прилага знания в нова ситуация с примери от животинския и растителен свят, с насоченост към мерки за опазване на природата
- групира и подрежда сили по резултати от движението им, източници на енергия по свойства
- открива действие на сили по резултати от него, източници на замърсяване на околната среда
- отговаря на въпроси, като ползва различни източници

Отличен (6):

- оценява значението на движението и енергията за живота на земята
- разработва проекти и съставя текст за използване на възобновяеми източници на енергия
- проучва текст и илюстрации за звук и открива верния отговор на задачи
- преценява пропуските си и попълва знанията си

Планетата Земя

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал.

Среден (3):

- посочва или назовава небесни тела/ планети, спътници, звезди/ и техните характеристики/място в Слънчевата система, движения/

- дава примери за големи и малки планети
- описва особеностите на движението на Земята около оста и около Слънцето, на Луната около Земята и видимото движение на Слънцето
- наблюдава видимото движение на Слънцето през деня, записва времето на изгрев и залез

Добър (4):

- различава движенията на Луната, Земята и Слънцето, небесните явления по описание
- разпознава и разграничава въртенето на небесните тела около ос и движението по орбита, различните форми на Луната, различните сезони

Много добър (5):

- свързва смяната на деня и нощта и на сезоните с движението на Земята
- групира и подрежда небесните тела по техни харастеристики
- открива и събира информация, свързана с телата от Слънчевата система
- прилага знанията си за слънчевото греене, за да характеризира различните сезони
- проследява по схема движенията на Слънцето, Земята и Луната и смяната на сезоните
- отговаря на въпроси, като ползва различни източници

Отличен (6):

- оценява значението на движението на небесните тела и на слънчевата енергия за живота на Земята
- разработва проекти за Слънчевата система, за изучаване на движения
- проучва текст и илюстрации и открива пътя за решаване на задачи
- съставя текст при извършване на опити и при отговор на въпроси

Жизнени процеси при растенията и животните

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал.

Среден (3):

- посочва /назовава/ жизнените процеси
- дава примери за растителноядни,месоядни и всеядни животни
- изброява организми, които се хранят несамостоятелно
- описва храната на човека и на домашните любимци

Добър (4):

- разпознава разликата между храненето на растенията и храненето на животните и гъбите
- обяснява основните понятия
- наблюдава,измерва и описва промените в растежа и развитие

Много добър (5):

- свързва процеси и органи,растения и животни, организъм и среда, слънце, растения и човек
- подрежда етапи в развитието, проследява движението на въздуха и храната в тялото
- определя приспособления на растенията и животните

Отличен (6):

- открива зависимости, като проучва илюстрация или текст за приспособления на организмите
- оценява значението на жизнените процеси и на грижите на човека на организмите
- разработва проекти за значението на жизнените процеси
- преценява правилно по определени критерии пропуските в знанията си за жизнените процеси и своевременно ги попълва

Разнообразие на живата природа

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал.

Среден (3):

- посочва или назовава особеностите в условията на живот във водата и на сушата
- дава примери за приспособления на растенията и животните в съответната среда на живот
- изброява изучените организми за всяка среда на живот - растения /треви, храсти и дървета/, животни/ насекоми, риби, бозайници, влечуги, птици, земноводни/
- описва особеностите в условията за живот и в приспособленията на организмите

Добър (4):

- разграничава естествени от изкуствени съобщества
- обяснява понятията за единството на живата и неживата природа
- описва естествени и изкуствени съобщества и хранителни вериги в тях
- прилага знанията при съставяне на хранителни вериги и при опазване на организмите

Много добър (5):

- свързва многообразието на организмите с разнообразието на средата и условията на живот
- сравнява естествени и изкуствени съобщества
- наблюдава, групира и записва организми по начин на хранене и движение
- открива зависимости между организъм и среда на живот
- прилага знания при отглеждане на стайно растение или домашен любимец

Отличен (6):

- проучва непозната илюстрация или текст за приспособления на организмите
- оценява значението на разнообразието на средата на живот за многообразието сред организмите
- съставя хранителни вериги
- разработва проекти за изучаване на растения и животни в различни съобщества
- преценява правилно по определени критерии пропуски в знанията си за организмите и средата на живот и навреме ги попълва

Човекът и неговата среда

Слаб (2):

- Ученикът не показва знания по изучавания материал.

Среден (3):

- посочва или назовава сетивни органи и правила за предпазването им
- дава примери за растителни и животински храни
- изброява хигиенни правила и последици от замърсяване на природата
- описва по схема сетивни органи
- спазва хигиенните правила и дневния режим

Добър (4):

- разграничава функцията на всеки сетивен орган, видове храни и хранене, полезни и вредни вещества
- обяснява изучаваните понятия и привежда примери
- описва хигиенните изисквания
- наблюдава и записва промени в средата и последиците от замърсяването върху организмите

Много добър (5):

- свързва дейността на отделните органи
- сравнява условията на живот в чиста и в замърсена среда
- групира болестите на заразни и незаразни
- открива зависимости между средата и здравето
- прилага знанията си за сетивните органи при изработване на дневен режим

Отличен (6):

- проучва илюстрация или текст за функциите на сетивните органи и тяхното опазване
- оценява значението на всяко сетиво за връзката на човека със средата
- съставя здравословен хранителен, дневен и седмичен режим
- участва активно в подреждане на работното място
- съзнава отговорността си към собственото си здраве
- разработва проекти за значението на здравословния начин на живот
- преценява правилно по определени критерии пропуските в знанията си за човека и неговата среда и навреме ги попълва

ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

Области на компетентност	**Показатели**
Обект и среда	✓ Описва визуални особености на обекти от културно-историческото наследство. ✓ Открива визуални особености на културно-исторически обекти. ✓ Изследва основни връзки между исторически събития и културно-исторически обекти. ✓ Изразявява оценката си за значението на известни културно исторически обекти чрез изобразителна дейност.
Обект и образ	✓ Разбира най-важни визуални особености при изобразяване на обекти от различни гледни точки. ✓ Определя локални цветове на различни обекти. ✓ Изобразява обекти от различни гледни точки. ✓ Асоциира обекти с общ локален цвят. ✓ Разпознава изобразени от различни гледни точки обекти.
Зрител и творба	✓ Разкрива най-общо съдържанието на произведения на изобразителното изкуство. ✓ Споделя свои впечатления от художествени музеи и галерии.

	✓ Описва теми и сюжети в творби на изкуството. ✓ Изразява отношение при възприемане на художествена творба
Визуална комуникация	✓ Познава символи и знаци за визуална информация. ✓ Ориентира се в пространството чрез знаци за визуална информация. ✓ Създава изображения, като използва различни символи и знаци за визуална информация и комуникация.
Материали и техники	✓ Определя традиционни и нетрадиционни материали и техники. ✓ Разбира връзката между изобразителни материали и технологии. ✓ Експериментира с различни изобразителни материали и технологии.

ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Области на компетентност	**Показатели**
Техника и безопасност	✓ Разбира предназначението на уреди и апарати за бита и тяхното безопасно използване. ✓ Разбира значението на техниката и технологиите в живота на хората. ✓ Свързва рационалната организация с качеството на продукта.
Технологии	✓ Обработва разнообразни материали при изработване на различни изделия и модели. ✓ Използва и съхранява правилно и безопасно инструменти и материали. ✓ Прави студена обработка на продукти за приготвяне на здравословна храна.
Инициативност и предприемчивост	✓ Разбира движението на парите в общността. ✓ Познава ролята на данъците за осигуряване на обществените потребности. ✓ Разбира значимостта на различните професии в обществения и частния сектор. ✓ Свързва ролята на банката с производството и потреблението.
Конструиране и моделиране	✓ Предлага идеи, като рисува, скицира и моделира. ✓ Оценява своята и работата на другите по зададени критерии. ✓ Организира рационално работата си самостоятелно и в група. ✓ Конструира и моделира, като използва наклонена равнина.